

Prežije aborigénska kultúra?

„Tuhý koreň nevyhynie“, zvykne sa vravieť v našich končinách. Napriek tomu, že v Austrálii sa v minulom storočí všemožne snažili dokázať opak, súčasnosť hovorí o inom. Osud, či lepšie povedané európski prisťahovalci, sa s pôvodnými obyvateľmi zahrávali dlhé dve stáročia. Pripravili ich o pôdu, mnohých o život, iných o ilúzie. Našťastie, nepodarilo sa im to hlavné: zbaviť kontinent ich prítomnosti a vraj zaostalej kultúry. No dnešní Aborigéni to majú v Austrálii stále ťažké. Napriek tomu, ich sebavedomie každým rokom rastie.

Malebné zátoky sa premenili na rušné prístavy, na úrodných pláňach vyrástli veľkomestá a dovtedy takmer ľudoprázdna krajina sa začala zapĺňať votrelcami. Konflikt dvoch svetov, dvoch rozličných kultúr a ľudských hodnôt bol iba otázkou času. Pred dvesto rokmi vyhrala sila nad rozumom a ničila všetko, čo jej stálo v ceste. Našťastie, títo ľudia, ktorým nebolo ľúto obetovať životy za „vznešenejšie ciele“, neboli v kynození dôslední. Nepodarilo sa im „jacksonovským“ spôsobom premeniť tmavú pokožku na bielu a nezvládli ani prevýchovu pôvodných obyvateľov na britských lordov. Aj preto sa ich kultúra, napriek tomu, že doslova živorí, dožila tretieho tisícročia.

„Udržiavať našu kultúru v ére moderných technológií a v dnešnej spoločnosti je veľmi ťažké, pretože tu nie je priestor pre tradičný spôsob života. Je to ako olej a voda, nikdy sa vám ich nepodarí zmiešať“, upozorňuje aborigénsky mladík Norm. Polonahý a pomalovaný bielymi odtlačkami dlaní, symbolizujúcimi krokodíla, sa snaží ľuďom na ulici vysvetliť, že na krivdu, ktorú spáchali na pôvodnom obyvateľstve, by sa nemalo zabúdať. Treba o tom naopak hovoriť a zároveň si priznať, že spôsob ako sa k nim prisťahovalci zachovali nebol správny. Na ospravedlnenie však Aborigéni už roky márne čakajú. Podľa Norma je dôvodom niekoľko rozdielnych prístupov politikov. „To čo im chýba, je základná schopnosť komunikovať. Nezaujímajú ich podstata, riadia sa len vlastnými záujmami“.

Nebyť politiky, moderní Austrálčania by zrejme nikdy neprišli ani s kacírskou myšlienkou zobrať deti rodičom a vychovávať ich v európskom duchu. Jedna generácia – príznačne nazvaná „ukradnutá“ – tak stratila nadobro kontakt s rodným jazykom a kultúrou. Úmysel šľachetný, výsledok žalostný. Nebyť toho, že 16-ročný Jeffrey mal problémy so zákonom a vyhostili ho zo Sydney, zrejme by sa nikdy nedozvedel o aborigénskych koreňoch.

„Ukradnutá generácia postihla aj moju rodinu. Môj otec bol jedným z deviatich detí. Keď mu zomrela mama, všetky deti starému otcovi zobrali. Dodnes videl iba štyri z nich – to je aj dôvod, prečo som tak dlho žil odlúčený od aborigénskej kultúry. Čo si možno vy Európania neuvedomujete je, že pôda je pre nás veľmi dôležitá. Keď ju niekomu zoberiete - ako keby ste ho pripravili o dom a strechu nad hlavou“, konštatoval s trpkosťou v hlase.

Jeffreyho sa ujali starí rodičia, ktorí ho zasvätili do tajov aborigénskej kultúry. Po piatich rokoch života s pôvodnými obyvateľmi úplne zmenil pohľad na svet. Stále však nevie pochopiť, prečo austrálska vláda nedokáže povedať jedno jediné slovo: „sorry“. „Súčasný liberálny kabinet Johna Howarda nie je pripravený ospravedlniť sa za ukradnutú generáciu. Myslia si, že riešenie aborigénskeho problému je len otázkou peňazí. Naša kultúra však nestojí na peniazoch a materiálnych statkoch. Jediné, čo potrebujeme, je vrátiť ju späť“, dodal.

Lenže ako na to?... Desiatky originálnych jazykov zanikli a mladá generácia javí o tradície predkov stále menší záujem. Podľa Norma, na prvom mieste sú podmienky a potom záujem. „Ľudia sa naučia a vedia iba to, čo im ponúknu. Väčšina z nich je ako stádo, ktoré nebude jesť z ničoho iného, len z válova. Preto nestačí iba vtlačiť našu kultúru do školských učebníc, ale potrebujeme zmeniť celý vzdelávací systém tejto krajiny“. To je však pre ktorúkoľvek, nielen súčasnú vládu, veľké sústo. Uvedomujú si to i samotní Aborigéni, ktorým

na prezentáciu tradičnej kultúry zostanú opäť len obchodíky so suvenírmi, tmavé kluby a chodníky. Aj týmto spôsobom možno šíriť tradície. Je to síce zložitejšia cesta, no aspoň nie slepá. Veď práve po nej sa ju darí „pašovať“ do sveta. V našich končinách má dôstojného posla, hráča na didgeridoo, Ondřeja Smejkalu. „Sú tu dve skupiny ľudí: jedna túto kultúru nekriticky prijíma a druhá skupina to zasa rázne odmieta. Je to ako pri každom nástroji, ktorému u nás chýba tradícia. S ľuďmi to máte tak, jedných to zaujíma a tí, ktorí žijú tradičným spôsobom, nemajú k didgeridoo žiadny vzťah“.

Žiaľ, v Austrálii platí, že o aborigénsku kultúru prejavujú najväčší záujem turisti, ktorí majú o nej prekvapujúco viac informácií ako domorodci. „Dnešní Austrálčania ešte stále nepochopili, že aborigénska kultúra tu bude bez ohľadu na to aké o nej majú informácie“, uzavrel hrdo Norm.